

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

(पूर्वीचे पुणे विद्यापीठ)

राष्ट्रीय सेवा योजना

गणेशखिंड, पुणे - ४११ ००७

कार्यालय क्र. : ०२०-२५६२२६८८/८९
: ०२०-२५६२२६९०/९९
: ०२०-२५६२२६९२
: ०२०-२५६९७३४९

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव

डॉ. प्रभाकर देसाई

एम.ए., पीएच्. डी.

संचालक

संदर्भ : रासेयो/२०२२-२३/७४९

अतिमहत्वाचे

दि. २७/०८/२०२२

प्रति,

मा. प्राचार्य व संचालक

रासेयो संलग्नित व स्वायत्त महाविद्यालये व परिसंस्था,

पुणे, अहमदनगर व नाशिक जिल्हा

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

विषय : राष्ट्रीय सेवा योजना नियमित कार्यक्रम प्रस्ताव ऑनलाईन (Online) भरणे व रासेयो उपक्रम तात्काळ सुरू करण्याबाबत

मा. महोदय/महोदया,

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने सन २०१७-१८ वर्षापासून राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यप्रणाली पूर्णतः ऑनलाईन (Online) करण्यात आली असून सन २०२२-२३ वित्तीय वर्षाचे रासेयो एकक मागणी प्रस्ताव ऑनलाईन पद्धतीने स्विकारण्यात येत आहेत. रासेयो नियमित उपक्रम प्रस्ताव ऑनलाईन जमा करण्याची प्रक्रिया दि. ०५ सप्टेंबर २०२२ पर्यंत आणि रासेयो विद्यार्थी नोंदणी १५ सप्टेंबर २०२२ पर्यंत पूर्ण करणे अपेक्षित आहे. रासेयो एकक मान्यता प्रस्ताव ऑनलाईन जमा झाल्यानंतर महाविद्यालयातील रासेयो एककाने आपल्या कार्यक्रम अधिकाऱ्यांच्या प्रमाणात मंजूर विद्यार्थी संख्येप्रमाणे एककास मान्यता प्रस्तावाची प्रिंट घेण्याकरिता पर्याय उपलब्ध होईल. त्यानंतर प्रस्तावांवर मा.प्राचार्यांची स्वाक्षरी व महाविद्यालयाचा शिक्षा घेऊन आपला प्रस्ताव अंतिम मान्यतेसाठी पुन्हा अपलोड करणे गरजेचे आहे. (सन २०२२-२३ पासून महाविद्यालयाने स्वयंसेवकांकडून फक्त रासेयो प्रवेश शुल्क आकारू नये.)

तसेच रासेयो एकक विशेष शिबिरांचे एकक निहाय प्रस्ताव दि. १५ ऑक्टोबर ते १० नोव्हेंबर २०२२ दरम्यान भरावेत आणि रासेयो प्रस्तावाची प्रिंट घेण्याकरिता पर्याय उपलब्ध झाल्यावर प्रस्तावांवर एककांनुसार मा. प्राचार्यांची स्वाक्षरी व महाविद्यालयाचा शिक्षा घेऊन आपला प्रस्ताव अंतिम मान्यतेसाठी पुन्हा अपलोड करणे गरजेचे आहे.

दिलेल्या मुदतीत वरील प्रक्रिया पूर्ण करणाऱ्या रासेयो महाविद्यालयांनाच एकक मान्यता व कार्यक्रम अधिकारी मान्यतापत्र मा. प्राचार्य व संबंधित कार्यक्रम अधिकारी (महाविद्यालयाच्या Teacher Profile मध्ये नमूद केलेल्या) यांच्या मेल आयडीवर पाठविण्यात येईल आणि संबंधित महाविद्यालयास रासेयो नियमित कार्यक्रमाकरिता प्रत्येक एककानुसार एकूण मंजूर अनुदानापैकी प्रथम हप्त्या अनुदान (शासनानाकडून प्राप्त होणाऱ्या अनुदानाच्या प्रमाणात म्हणजेच ७०% ते ९०% पर्यंत) महाविद्यालयाच्या रासेयो एकक खात्यावर RTGS/NEFT द्वारे वर्ग करण्यात येईल. आणि याकरिता महाविद्यालयाचे रासेयोचे स्वतंत्र बँक खाते मा. प्राचार्य व कार्यक्रम अधिकारी यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने असणे अनिवार्य आहे. या खात्याचा तपशिल BOD Online वर Finance Bank Details मध्ये असणे आवश्यक आहे.

एकक मागणीप्रस्ताव ऑनलाईन स्वरूपात भरून रासेयो संकेतस्थळावर अपलोड केला नसल्यास संबंधित महाविद्यालयाच्या रासेयो एककाची/एककांची मान्यता अबाधित राहणार नाही. सन २०२२-२३ ह्या वित्तीय वर्षात रासेयो योजनेमध्ये विद्यार्थी स्वयंसेवकांना प्रवेश देतांना महाराष्ट्र शासन, रासेयो विभाग शासननिर्णयाप्रमाणे एस.सी-१२% व एसटी-१०% व इतर ७८% प्रमाणात स्वयंसेवकांचे प्रवेश करणे अनिवार्य आहे. प्रवर्गनिहाय संख्येनुसारच शासनमार्फत/विद्यापीठमार्फत रासेयो महाविद्यालयांना नियमित कार्यक्रम व विशेष शिबिरांचे अनुदान उपलब्ध होणार आहे.

सन २०२२-२३ या वर्षापासून केंद्रशासनामार्फत रासेयो अनुदानामध्ये वाढ करण्यात आलेली आहे. नियमित कार्यक्रमाकरिता प्रति विद्यार्थी रू. ३४५/- व विशेष शिबिराकरिता प्रति विद्यार्थी रू. ७००/- प्रमाणे रासेयो विभागामार्फत अनुदान अदा करण्यात येणार आहे, याची कृपया नोंद घ्यावी.

तसेच केंद्र शासनाच्या पत्रानुसार शासनमान्य एकके १००,२०० या प्रमाणात असली पाहिजे असे निर्देशित करण्यात आले आहे. त्यामुळे ५०,१५०,२५० एकक असणाऱ्या महाविद्यालयांनी प्रस्ताव भरताना शेवटच्या मुद्यामध्ये एककामध्ये अपेक्षित वाढ अथवा कपात नमुद करणे आवश्यक आहे.

रासेयो स्वयंसेवक ऑनलाईन नोंदणी, नियमित उपक्रम प्रस्ताव, विशेष शिबिरे प्रस्ताव आणि मासिक/त्रैमासिक अहवाल, व इतर माहिती Online पद्धतीनेच निर्धारित वेळेत भरून Upload करण्याचे वेळापत्रक खालीलप्रमाणे.

क्र.	विषय	कालावधी
१	एकक व नियमित कार्यक्रम प्रस्ताव भरणे	०५ सप्टेंबर २०२२ पर्यंत
२	विद्यापीठ पोर्टलवर स्वयंसेवक ऑनलाईन नोंदणी	१५ सप्टेंबर २०२२ पर्यंत
२	रासेयो विशेष शिबिर प्रस्ताव भरणे	१५ ऑक्टोबर ते १० नोव्हेंबर २०२२
३	विशेष शिबिरांतील स्वयंसेवक ऑनलाईन नोंदणी	१५ ऑक्टोबर ते १० नोव्हेंबर २०२२
४	त्रैमासिक अहवाल भरणे	माहे एप्रिल, मे, जून (३० जुलै पर्यंत) माहे जुलै, ऑगस्ट, सप्टेंबर (५ ऑक्टोबर पर्यंत) माहे ऑक्टोबर, नोव्हेंबर, डिसेंबर (५ जानेवारी पर्यंत) माहे जानेवारी, फेब्रुवारी, मार्च (२० मार्च पर्यंत)
५	इतर उपक्रमांचे अहवाल	परिपत्रकातील निर्देश आणि उपक्रम समाप्तीनंतर दुसऱ्या दिवशी
६	नियमित उपक्रम व विशेष शिबिरे लेखे सादर	१५ फेब्रुवारी ते १० मार्च २०२३

सन २०२२-२३ या वर्षात विद्यापीठ रासेयो विभागाने निर्धारित व अग्रेषित केलेल्या रूपरेषेनुसार रासेयो उपक्रम राबवावेत. प्रत्येकी किमान १०० स्वयंसेवक संख्या असलेल्या दोन किंवा दोनपेक्षा जास्त एककांसाठी किमान एक महिला कार्यक्रम अधिकारी यांची नेमणूक करणे अत्यावश्यक आहे आणि कार्यक्रम अधिकारी नेमणूक करताना रासेयो संचलनालय, युवा व क्रीडा मंत्रालय, भारत सरकार यांच्या मार्गदर्शक नियमावलीनुसार रासेयोच्या प्रभावी अमलबजावणीसाठी कार्यक्रम अधिकाऱ्यांकडे एन.सी.सी., शारिरिक शिक्षण, विद्यार्थी विकास व परीक्षा अथवा अन्य तत्सम कोणताही कार्यभार नसावा याची काटेकोर काळजी घ्यावी.

कोरोना महामारीचा प्रादुर्भाव कमी होत असला तरी देखील उपक्रमादरम्यान महाविद्यालयांनी योग्य ती दक्षता घ्यावी. महाविद्यालयास एकक मंजूर करताना महाविद्यालयाचा मागील वर्षातील उपक्रमांचा तसेच कोरोना आपत्तीच्या प्रादुर्भाव काळात महाविद्यालयाने राबवलेले उपक्रम, स्वच्छ वारी-स्वस्थ वारी-निर्मल वारी-हरित वारी उपक्रमात केलेले कार्य, परिपत्रकानुसार राबविलेले उपक्रम, तिमाही अहवाल, नियमित कार्यक्रम मंजूर विद्यार्थी संख्यापूर्ती, नियमित कार्यक्रम व लेखे सादरीकरण इत्यादींचा आढावा घेऊन एकक मंजूर करण्याबाबतचे सर्व अधिकार राष्ट्रीय सेवा योजना, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने राखून ठेवले आहेत. त्यानुसार अनुदानित अथवा स्वयंनिर्वाही एकक मंजूर करण्यात येईल, याची नोंद घ्यावी.

संचालक
राष्ट्रीय सेवा योजना

सोबत : १. Govt. of Maharashtra Action Plan of NSS for 2022-23

२. प्रत्येक महाविद्यालयास एककनिहाय स्वतंत्र कार्यक्रम अधिकारी मंजूर करण्यात येईल.

(उदा. २००/३०० रासेयो स्वयंसेवक एकक मंजूर असणाऱ्या महाविद्यालयास युनिट १ करिता १००,

युनिट २ करिता १०० व युनिट ३ करिता १०० याप्रमाणे कार्यक्रम अधिकारी व एकक मंजूर करण्यात येईल.)

Government of Maharashtra
ANNUAL ACTION PLAN OF NSS FOR THE YEAR 2022-23
(NSS Activity Calendar 2022-23)

OBJECTIVE OF THE SCHEME-

NSS was launched in 1969, the birth centenary year of Mahatma Gandhi. It is one of the center sectors schemes of Govt. of India and a flagship programme of Ministry of Youth Affairs & Sports, Department of Youth Affairs. The thrust of NSS is on character building and personality development of students through community service in a variety of areas of social concern and importance.

SPREAD & REACH OF THE SCHEME-

The scheme is in implementation in all the University and +2 in the State. It is operational in 39 Universities/Directorates/03 plus two (+2) Councils covering 2871 Colleges, 480 Schools and 3,27,700 volunteers.

PROFILE OF THE STATE-MAHARASHTRA-

As per the census 2011, Maharashtra has Population of 11.23 crore, an increase of from figure of 9.69 crore in 2001 census. State has sex ratio of about 940. Maharashtra is 3rd largest state in the country with an area of about 3 million Sq. Km. The state is located in western India & has a long coastline to its west. The state has many places of National importance & some of the prime airports & ports in the country. Maharashtra borders the state of Gujrat, Madhya Pradesh, Karnataka and Goa. Capital & largest city of the state is Mumbai. Regional language spoken in the Maharashtra is Marathi. There are 36 districts in Maharashtra. Literacy rate in Maharashtra is 82.91 as per 2011 population census.

STATE YOUTH POLICY-

Maharashtra State youth policy defines youth as all human beings in the age group of 13-35 years. As policy directives stressed to ensure that youth have developed understanding and awareness in promoting volunteerism, adopting democratic principles through citizenship programs with special campaigns, NSS camps, and support of awareness activities. State to ensure and encourage democratic processes at the colleges and universities to promote youth participation and nurture youth leadership. State to encourage youth participation in disaster management and provide required training.

As in present era of globalization managerial skills, holistic approaches, multidisciplinary skills, inter-sector applicability skills, personality enhancement skill have merged as common professional skill essential for quality human development. As per youth policy, it is essential to strengthen the training & skill development of Youth. Focus on equipping youth with entrepreneurial and market-relevant skill exploring public-private partnership with social & private sector. As policy directives state proposed action to develop Maharashtra State Livelihood five years action plan. Establishment of Task Force & Involvement of social and private sector. It envisages establishment of career counseling & guidance centers at tehsil level which is to be linked with all the departments' ministries & private sector.

Role of Youth in Disaster Mitigation and Management-

Incorporate Disaster management in curriculum Schools & Colleges should educate NSS Volunteer as to how to handle unexpected situation. Team training on community energy response and rehabilitation should be key focus. Focus should be on Educating Youth on Pre- disaster recovery plan and post- Disaster recovery plan and encourage them to share their knowledge with their elders and parents.

AVHAN- DISASTER MANAGEMENT TRAINING PROGRAMME-

State of NSS organize AVHAN- Disaster management training camp behalf of Honorable Governor of Maharashtra in First week of June and also motivate to the colleges set up disaster management cell in each college and University provide the disaster management training to the NSS volunteer of projected cell.

HEALTH-

NSS shall proactively collaborate with the healthcare Institutions/ other stake holders to help in effective delivery of healthcare services to the needy people all over the State. It may be in the form of active participation in activities like health camps, eye camps, immunization Camps, blood donation camps, distribution of Iron/folic acid tablets etc.

An important intervention will be in the form of creative mass awareness by holding of rallies organizing functions, street plays, door-to-door. Campaigns, distribution of IEC materials, Awareness of virus diseases, Action of human behavioral changes (Protocol of Health agencies for prevention of a Diseases and no Spitting), etc.

The NSS Volunteers shall spread awareness of sound health practices and nutritional aspects. They will also work to dissuade youth from evils like drug, alcohol, addiction, smoking etc.

Yoga and other traditional health care system will be made popularize & Yoga will be made a mandatory component to Youth.

EDUCATIONAL-

NSS Volunteers shall create mass awareness to facilitate enrolment of children at elementary education level and to prevent school drops out. They shall also motivate Youth to undergo Vocational courses by disseminating information /counseling etc.

NSS conduct the surveys out of school children.

NSS volunteers will also motivate youth to undergo vocational courses.

SWACHHA BHARAT-

NSS Units has to ensure that cleanliness is given top priority in all Youth congregations and other programmes. It should be ensured that the venue is completely cleaned up and no waste is left at the end of any programmes. One day of every week shall be earmarked for special Cleanliness drive in the campus of the Institutions/ College and shall develop detailed formats for reporting and monitoring of Swachhata activities of Volunteers in the month.

12th August – International Youth Day. All NSS Units from 1st to 15th August shall sensitize citizens and Slum dwellers about safe sanitary practices and DSWM. Youth Groups should take mass Pledges on swachhbharat my.gov in. and undertake

cleanliness drive in various locations in the cities and upload pictures on swachhbharat.my.gov.in.

AGRICULTURE & ALLIED SECTORS/ Farmer Centric/ Agriculture based activities/ training-

NSS Volunteers will play a proactive role in promoting organic farmer practices and use of organic products.

Maintenance of check dams / continues contour trenches (CCT)/ Vanrai Bandhare / Water Harvesting Programme / Agriculture Pond for irrigation will be made and important components of voluntary shramdan activity being undertaken by NSS volunteer.

ENERGY EFFICIENCY & CONSERVATION-

GOI will promote energy efficient devices (LED Bulbs) in all Offices of the Autonomous/ subordinate, organizations, also promote use of solar energy in its Offices to the extent possible.

NSS volunteers will work with concerned Departments/ Agencies to create mass awareness about energy conservation practices to make it a people's movement.

FOOD SAFETY AWARENESS CAMPAIGN-

Food Safety awareness campaign stresses that production and consumption of safe food has immediate and long term benefits for people, the planet and the economy. Recognizing the systemic connection between the health of people, animals, plants, the environment and the economy will help us meet the needs of the future. We will campaign on strengthening efforts on the food safety to reduce the burden of foodborne disease. We assume that food safety is shared responsibility. Everyone has a role to play from farm to table to ensure the food we consume is safe and healthy. NSS will campaign; educate the mass through its organization across Maharashtra.

“MAJHI VASUNDHARA” ABHIYAN-

The Maharashtra environment and climate change department has begun the “Majhi Vasundhara Abhiyan” to assess the local bodies performance. This campaign includes enhancement of green cover and biodiversity, building solid waste management infrastructure, taking steps for water conservation, improving energy efficiency, implementing awareness programmes and getting citizens to take Majhi Vasundhara pledge to show their commitment towards protecting the environment including air, earth, water, energy and education as well as enhancement. NSS will collaborate with the environment department and will campaign through the NSS activities.

UNICEF and NSS-

UNICEF has been working as an agent of change in Maharashtra since 1950 on child survival, development, protection and participation. For over 6 decades UNICEF has been partnering with the Government of Maharashtra to implement programmes for the development of children and women in the state. It adopts a strong rights-based approach and a combination of cross-cutting strategies- capacity development, decentralization and improved governance, partnerships, social inclusion for equity and

knowledge management in line with national policies.

UNICEF and NSS can work on the following areas:

1. Identifying and strengthening a cadre of 1500 volunteers as master trainers
2. Identifying and training 100 NSS youth in counseling
3. Working on the pandemic on stigma and discrimination
4. Issues pertaining to child rights and climate change in the NSS camps
5. Ending child marriage and ending Violence against children
6. Anemia Mukht Bharat
7. Developing materials with NSS students for wider dissemination
8. Creating a database of 400000 NSS Volunteers for broadcasting of the messages
9. Using the social media platforms of NSS / MoYF for dissemination of messages

University and UNICEF should join hands to undertake various activities. And they should pass memorandum of Understanding (MoU) to carry out above activities.

ACCELERATED GROWTH WITH INCLUSION & EQUITY-

NSS volunteers will play proactive role towards 'inclusion' by popularizing Jan Dhan Yojana, Social Security Schemes, etc. among eligible people.

NSS will work with other development departments, agencies for social audit scheme.

NSS will play a proactive role toward the social security by increasing awareness programme and coverage of weaker section.

ALUMINI-

Establish an alumnus of the Ex-NSS volunteers at the University level. The Alumni would not be concerned with the participation in camps or regular activities. The Alumni would be concerned with the Management, Mentoring and Transferring the skills, Sponsorship for the programmes and activities. This is only a routine alumnus having no connections with any outside interference.

SPECIAL CAMPING PROGRAMMES-

Every year 50% of volunteers enrolled in a unit are expected to take part in Special Camps to be organized in adopted villages/slums/areas and undertake community development programme/ creation of durable assets/awareness campaign/Medical Camps/Construction of Vanrai Bandhara/Agriculture Ponds.

THEMES FOR SPECIAL CAMPS-

1. Special focus on Swachha Bharat Abhiyan
2. Cleanliness
3. Education
4. Health
5. Environment
6. Disaster Management
7. Rural Developments
8. Water Management
9. Food Safety Awareness Campaign

These programmes will be undertaken as need of local community after doing survey

CALENDAR OF ACTIVITIES

April, 2022-

1. Preparation & submission of Annual Report of previous year 2021-22
2. Submission of reports , audited Statement & UC by universities to the SLO & RD
3. Finalization of Accounts and UC at State level
4. Review Meeting of Coordinators along with District Coordinators/Nodal Officer.
5. Review of requirement of NSS Strength to the universities
6. “Azadi ka Amrut Mahotsav”
7. Pre-Plantation Activity
8. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

May, 2022 –

1. Engagement of NSS volunteers during Summer Vacation for social cause by involving various Government and non-Government organizations near the vicinity of the college so that the attitude and perception of the volunteers are changed towards society and their energy is meaningfully channelized for nation development activities.
2. Organization of Blood Donation Activities and preparation of Blood Donators list.
3. Allocation of NSS Strength to Universities by State Government and Universities to NSS Units.
4. Selection of Volunteers at University Level for Disaster Management Training “Avhan”.
5. “Azadi ka Amrut Mahotsav”
6. Pre- Plantation Activity
7. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

June, 2022-

1. AVHAN – Training camp on Disaster Management –
Skill based training on Disaster Management will be provided to around 1400 NSS Volunteers from various districts in Maharashtra who will be available for community services to work in emergencies situations & will be working in respective district in coordination with District Disaster management Cell.
2. Celebration of “**International Day of Yoga**” by organizing Yoga Demonstrations, in the morning and seminars on Yoga during the courses of the day.
3. Observation of World Environment Day on 5th June. Plantation of saplings.
4. Identification & Selection of volunteers for participation in Adventure Camp.
5. Starting NSS Counseling centres for public as well as NSS and non NSS students
6. Constitution of University/college level NSS Advisory committee.
7. Completion of Second Year Enrollment.
8. Swachha Bharat Summer Internship Programme in June and July.
9. “Azadi ka Amrut Mahotsav”
10. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

July, 2022-

1. Submission of quarterly report on NSS activities to State Government and RD
2. Target base Plantation of saplings by NSS Volunteers through Regular activities
3. Identification of slums and Villages for adoption/holding Special/Day Camps.
4. Participation in various capacities building training programme organized by

RGNIYD

5. Environment building for NSS at the Institutional/Unit level in region
6. Enrolment Drive of NSS volunteers at University/Unit level in region
7. Constitution of University/college level NSS Advisory committee
8. Convening of NSS Advisory Committee meetings at the University/Unit level
9. Forwarding of Quarterly report to NSS RC & SLO Office by universities
10. Van Mahotsava Week from 1-7 July by the Units in region
11. District level/University level leadership camp for NSS Volunteers Planning Session & Mini orientation for NSS Programme Officers at District level by universities
12. Digital India Awareness.
13. Women empowerment- Lectures, seminars
14. Health Check up, Dental Check up, Blood Donation, Health Awareness Activities with maintaining Physical distancing.
15. Population Awareness Programme
16. Organization of Harit Urja Dindi (Savitribai Phule Pune University, Pune) with the involvement of Volunteers from various universities for awareness on Environment conservation. NSS Volunteers will work with devotees participating in religious rally in the village during Wari period
17. Inviting online nominations from Universities for NSS State Level awards 2021-22.
18. “Azadi ka Amrut Mahotsav”
19. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

August, 2022-

1. Organization of NSS Orientation courses for NSS POs at ETI
2. Orientation for newly enrolled NSS volunteers by all the NSS Units in region
3. Second Drive of Plantation of saplings by NSS Volunteers through Regular activities
4. Identification & Interaction with the leaders of slums and villages for adoption/holding of Special Camps.
5. Environment and Energy Conservation.
6. Liaison with Universities for organizing Skill Development in the region
7. Constitution & conduction of College/University NSS Advisory Committee
8. District level/University level leadership training camps.
9. Involvement of NSS Volunteers for Nirmalya Collection during the Immersion of Ganesh Idols & as Police Mitra during 10 days ganesh Festival in Maharashtra for controlling crowd & maintaining religious harmony.
10. Organization of Road safety programme for NSS Units.
11. Assistance to the inmates in old age homes by the NSS Volunteers from University level.
12. Submission of Final Enrolment of NSS Volunteers.
13. Celebration of International Youth Day on 12th August, cleanliness drive awareness rallies to sensitize citizens.
14. Observing Swachha bharat Pakhawada by organizing the following activities from 16th to 31st August, 2022
One Day workshop with Swachhata Shapath (OATH), Campus Cleaning,

door to door campaign, an Open Defecation Free, Adopted Village, five days for intensive cleaning, rallies, work for welfare agencies.(as per the Government instructions) To celebrate Swachh Bharat Pakhwada, Cleanliness Drive, Pledge Ceremony to Create Awareness, Cleanliness Drive in the Adopted Villages, Gram Panchayats, Mass Anti Polythene Campaign, Slogan writing and Debates on Swachhata, Workshop and Seminars on Swachhata and Create Awareness on healthy habits like washing their hands before and after taking meals, use of toilets etc. Youth Groups should take mass Pledges on swachhbharat.my.gov.in and undertake cleanliness drive in various locations in the cities and upload pictures on swachhbharat.my.gov.in.

15. Tiranga March on 22.08.2022
16. Submission of Nominations for the NSS Awards/ State NSS Awards 2021-22 for categories Best University/ Coordinator- Best Units/Programme Officers- Best Volunteers to central Government.
17. “Azadi ka Amrut Mahotsav”
18. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

September, 2022-

1. State NSS Advisory Committee meeting
2. Teachers Day celebration by NSS units.
3. Third Drive of Plantation of saplings by NSS Volunteers through Regular activities
4. Organization of **International Literacy Day Week** in collaboration with Sarv Shiksha Abhiyan and Education Department.
5. Review of Enrollment of NSS Volunteers at College & University level in region
6. District level review & Planning meeting of PO for ensuring implementation of Action Plan
7. NSS Foundation Day Celebrations – 24th September 2022 - various programmes for celebration & felicitation of outstanding volunteers at university level.
8. Celebration of Publicity Week From 24th Sep. to 2nd October
9. Organization of 3 days State level camp for the selection of NSS volunteers for Pre RD/ Pre SRD Camps by various universities at Savitribai Phule Pune University, Pune. However if situation doesn't permitted in this case nomination of volunteers for SRD / NRD as per the Quota
10. Nomination of Volunteers for NSS Pre RD Camp and pre SRD Camp at State Level.
11. Nomination of NSS Volunteers for various National level activities by universities
12. Conduct of Social Harmony Programme on International Peace Day by University.
13. Organ Donation – Awareness campaign on Organ Donation and tie up with MUHS, Nashik.
14. Water Conservation Awareness – Construction of Vanrai Bandhara and campaign on water conservation.
15. Food Safety Awareness Campaign.
16. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

October, 2022-

Submission of NSS Quarterly Report for the period July to Sept, 2022

1. Organization of Special camps by NSS Units in the region

2. Deputation & participation of NSS Volunteers for West Zone NSS Pre RD Camp
3. Celebration of Gandhi Jayanti & Communal Harmony Day 2nd October, 2022. Swachha Bharat Campaign to be undertaken on 2nd Oct,2022 by all NSS units
4. Mid Term Meeting of NSS Programme Officers at District & University level
5. Review Meeting of RD Head, SNO, and ETI Training Coordinator & NSS programme Coordinator at State level.
6. Selection of NSS Volunteers for NSS Mega Camp / Adventure Camp / NIC to be held in Nov, 2022 onwards.
7. Organization of Traffic Week Celebration by conducting training on Traffic Rules & Signals in Collaboration with Police Traffic Cell.
8. Celebration of National Day for Disaster Reduction.
9. Organization of One day workshop on “Role of Youth in Disaster Management for NSS Volunteers and Programme Officers.
10. Digital India Awareness.
11. Self Defense Training
12. Health Check up, Dental Check up, Blood Donation, Health Awareness
13. Environment and Energy Conservation
14. Food Safety Awareness Campaign
15. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

November, 2022-

1. Organization of Special camps by NSS Units in the region
2. Compilation of data on skill development programmes/ courses
3. Organization of activities during Quami Ekta week 19-25 November.
4. Deputation of Volunteers for NSS National Camp.
5. Organization of workshop on career Counseling & employment opportunities
6. Visit to the Special Camp Sites.
7. Constitution Day – 26th November, 2022.
8. Areas like Environment Conservation, Value Education, Self Defense for girls, Disaster management, Watershed Development, Skill development, Community awareness campaign, rural development, Health & Sanitation, Anti Addiction, Training of Volunteers & functionaries will be taken up with the help of Regular Activities & Special Camping Programmes.
9. Food Safety Awareness Campaign
10. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

December, 2022-

1. Observance & holding mass rally on eve of World AIDS Day observation on 1st December 2022.
2. Selection of Volunteers by universities for Socio cultural Competition “Utkarsh”
3. Conduction of Unit level NSS Special Camps in region
4. Review meeting of NSS Programme coordinators for ongoing NSS activities
5. Deputation of Volunteers for National level programmes-Adventure Camps.
6. Selection of Volunteers for National Youth Festival to be held in January,2023
7. Submission of NSS Quarterly Report with enrollment & Special camps status for the period Oct to Dec, 2022 to NSS RD & SLO by universities.
8. Like Every year State Level Camp will be organized at Ralegan Siddhi under the guidance of Honorable Anna Hajare on training of “Watershed management and

value education”.

9. ‘EK Bharat Shreshtha Bharat’. Conceptually, the idea is that each year one state should connect to any other state in India on a reciprocal basis.
10. Organ Donation – Awareness campaign on Organ Donation and tie up with MUHS, Nashik.
11. Farmer Centric/Agriculture based development activities
12. Digital India Awareness.
13. Beti Bachao Abhiyan- Awareness campaign.
14. Skill Development / Employment Generation / career counseling
15. Health Check up, Dental Check up, Blood Donation, Health Awareness
16. Organization of “Prerana” State Level Leadership training camps.
17. Organization of State level Socio Cultural Competitions “Utkarsh” in association with SLO Cell for NSS Volunteers. State Level Socio Cultural Competitions “Utkarsh”.
18. Food Safety Awareness Campaign
19. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

January, 2023-

1. Organization of State level NSS RD Camp from 16-26 January 2023 & participation in State RD Parade at Mumbai for NSS Volunteers in Maharashtra (Mumbai University, Mumbai)
2. Organization of Adventure Camp at State level with association with NAF Chapter in Maharashtra.
3. Deputation of Volunteers for National Youth Festival from region
4. Participation in Republic Day Parade Camp 1-31 January 2023 – Delhi.
5. Celebration of National Youth Week by NSS units.
6. Selection of Volunteers for NSS National level Camp from region
7. Road Safety programme by the NSS Units.
8. Digital India Awareness.
9. Beti Bachao Abhiyan- Awareness campaign.
10. Health Check up, Dental Check up, Blood Donation, Health Awareness
11. Environment and Energy Conservation
12. Voter Awareness- 25th January, 2023.
13. Food Safety Awareness Campaign
14. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

February, 2023-

1. State level final review workshop/meeting for Annual report -Target & Achievement for the year 2022-23.
2. Result Framework Document (RFD) Targets & Performances- State Level Review.
3. Review and scrutiny of documents/ reports received from Universities
4. Participation in National Camps/programmes
5. Food Safety Awareness Campaign
6. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

March, 2023-

1. District level review meetings for compilation of report on achievement & Central audit of NSS units by universities
2. Final Quarterly Review Meeting of the year for Coordinators.
3. Submission of accounts/ audit report
4. Preparation of lists of volunteer of 240 hrs. And Special Camp for Certificate.
5. Preparation of Annual NSS activity Reports.
6. Food Safety Awareness Campaign
7. Liaison with Universities for the Planning of Annual Action Plan for the year 2023-24.
8. Meeting of NSSRD Head, SNO, and ETI Coordinator & NSS Programme Coordinators for planning the action plan for 2023-24
9. “Majhi Vasundhara” Abhiyan.

Note: List of important days/week to be observed by all the NSS units is enclosed.

**ANNUAL CALENDAR OF VARIOUS PROGRAMMES AND OBSERVANCE OF
IMPORTANT DAYS AND WEEKS FOR THE YEAR 2022-23.**

List of National and International Days/ Weeks to be observed by all the NSS units

Sr. No.	Event	Date
DAYS		
1	National Youth Day	12 th January
2	Republic Day	26 th January
3	Martyrs Day	30 th January
4	International Women Day	8 th March
5	World Water day	22 nd March
6	World Health Day	7 th April
8	Anti-Terrorism Day	21 st May
9	World No Tobacco Day	31 st May
10	World Environment Day	5 th June
11	World Yoga Day	21 st June
12	World Population Day	11 th July
13	International Youth Day	12 th August
14	Independence Day	15 th August
15	Sadbhavana Day	20 th August
16	International Literacy Day	8 th September
17	International Peace Day	15 th September
18	NSS Day	24 th September
19	National Blood Donation Day	1 st October
20	Communal Harmony Day/ International Non-Violence Day	2 nd October
21	Ekta Daud /Run for Unity	31 st October
22	National Integration Day	19 th November
23	Constitution Day	26 th November
24	World AIDS Day	1 st December
25	World Human Rights Day	10 th December
WEEKS		
1	National Youth Week	12-19 January
2	Van Mahotsava Week	1-7 July
3	International Literacy Week	8-14 July
4	Swachha Bharat Abhiyan	1-15 August
5	Quami Ekta Week	19-25 November

NATIONAL LEVEL PROGRAMMES FOR PARTICIPATION OF NSS VOLUNTEERS

Sr. No.	Event	Month and Venue
1	Adventure Programme Under the Rajiv Gandhi Adventure Scheme for NSS Volunteers	Summer Camps & Winter Camps
2	NSS Foundation Day	Foundation Day Celebration on 24 th September, 2022 by all the NSS units in the State.
3	Pre Republic Day Parade Selection Camp at state level	13-15 September, 2022
4	Participation in West Zone Pre RD Camp	Nov,2022 at Place identified by the Ministry
5	Republic Day Parade Camp – participation of volunteers	January (Delhi 1 st -31 st January 2023)
6	National Youth Festival (Suvichar & Youth Convention) for NSS Volunteers from all the States and UTs	January (12 th -16 th January) at place identified by the Ministry
7	NSS Award	24 September, 2022 (Rashtrapati Bhawan, New Delhi)

Programmes suggested for Strengthening NSS Regular Activities

Sl.No	Name of the topics
1.	Workshop on “Role of Youth in democratic functioning to enable equality and justice”
2.	Training on value education for youth
3.	Workshop on Women empowerment, Self Defense & Pre-Marriage Counseling”
5.	Career Counseling for Youth- providing platform for career enhancement & Skill development
6.	Workshop on “Communal harmony & Peace - Gandhian Thoughts and Philosophy
7.	Training on Interpersonal & Communications Skill & Leadership qualities”
8.	Training on operational guidelines for development and empowerment of Adolescent Health Issues
9.	Workshop on “Environment Awareness among youth for inculcation environment caring attitude”
10.	Integrated approach for rural development – Collaborative activities for overall development of adopted area

राष्ट्रीय सेवा योजना

स्वयंसेवकांना राष्ट्रीय सेवा योजनेत प्रवेश देण्यासाठी नियमावली व नियमित उपक्रम आणि विशेष शिबिराची मार्गदर्शक तत्वे.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: रासेयो-२०१४/प्र.क्र.४२/१४/साशि-७

मंत्रालय कक्ष, एलफिन्स्टन तंत्र विद्यालय परिसर, मुंबई ४०० ००९

तारीख : ६ सप्टेंबर, २०१४

प्रस्तावना

उपक्रम राबविण्यासाठी व दत्तक गावाची निवड करताना काही मार्गदर्शक तत्वे असावी. मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या सल्लागार समितीच्या सभेत चर्चा झाल्याप्रमाणे राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये विद्यार्थ्यांना प्रवेश देताना संदिग्धता दिसून येते. राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतल्यानंतर २ वर्षात त्यांचा सर्वांगीण विकास होतो. जसे सभाधारिष्ठ, सुप्त गुणांना वाव मिळून अनेक विद्यार्थी सर्वगुणसंपन्न होतात. भावी काळात अत्यंत यशस्वी नागरिक म्हणून गौरविले जातात. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्थापनेपासून आजपावेतो ही योजना उत्कृष्टपणे राबविली जाते. दरवर्षी रासेयोमध्ये विद्यार्थी स्वयंसेवक म्हणून नव्याने समाविष्ट होतात. सर्व विद्यार्थ्यांना योग्य न्याय देण्यासाठी एक नियमावली तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

तसेच समाजभिमुख उपक्रम राबविण्यासाठी व दत्तक गावाची निवड करताना काही मार्गदर्शक तत्वे असावी. ही बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय—

स्वयंसेवकांना राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये प्रवेश देण्यासाठी नियमावली :

- १) स्वयंस्फूर्तीने प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा समावेश प्रथम असावा.
- २) प्रवेश देताना अनुसूचित जाती व जमातीतील विद्यार्थ्यांना प्राधान्य देण्यात यावे.
- ३) विद्यार्थ्यांना एका शैक्षणिक वर्षामध्ये एकाच योजनेमध्ये प्रवेश असावा.
उदा.एन.सी.सी./एन.एस.एस./विस्तार व निरंतर शिक्षण विभाग इत्यादी.
- ४) विद्यार्थ्यांची निवड करताना त्याने/तिने महाविद्यालय किंवा स्वयंसेवी संस्था स्तरावर सामाजिक कार्याशी निगडित प्रकल्प देवून प्रकल्पाच्या मुल्यमापनावर आधारित प्रवेश देण्यात यावा.किंवाकार्यक्रम अधिकाऱ्याने तीन सलग कार्यक्रमांचे आयोजन करून सर्व कार्यक्रमांमध्ये सक्रीय सहभाग असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्रवेश दयावा.
- ५) + २ स्तर, पदवी आणि पदव्युत्तर विभागातील विद्यार्थ्यांना रासेयोमध्ये प्रवेश देताना यापूर्वी रासेयोतील सहभाग असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्राधान्य दयावे.

- ६) रासेयोमध्ये प्रवेश देताना विशेष विद्यार्थ्यांना (अंध, अपंग, शारीरिकदृष्ट्या विकलांग) प्राधान्य देण्यात यावे.
- ७) रासेयोमध्ये प्रवेश देताना कमी अवधान (अबोल, बुजरा नेतृत्व गुण नसारा इ.) असलेल्या विद्यार्थ्यांना प्राधान्य द्यावे. ज्यायोगे दोन वर्षांनंतर तो अष्टावधानी होऊ शकेल.)
- ८) सर्व शाखेतील विद्यार्थ्यांना समान संधी देण्यात यावी.
- ९) रासेयोमध्ये प्रवेश देताना मुले व मुली यांना समान संधी देण्यात यावी.
- १०) विद्यार्थी राष्ट्रीय भावनेत प्रेरित असलेल्या सामाजिक बांधिलकी जपणारा असावा.
- ११) रासेयोमध्ये प्रवेश देताना अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देण्यात यावे.
- १२) विद्यार्थी व्यसनाधीन नसावा तसेच शिस्तप्रिय असावा.
- १३) रासेयोमध्ये प्रवेश देताना विद्यार्थ्यांचे वय २५ पेक्षा जास्त असू नये. यामध्ये मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना वयोमर्यादेमध्ये तीन वर्षांची सूट देण्यात यावी.
- १४) रासेयोमध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना सात दिवसाचे निवासी शिबिर करणे बंधनकारक आहे.

नियमित कार्यक्रमाची मार्गदर्शक तत्वे

- १) रासेयो उपक्रम हे २ वर्षांमध्ये प्रतिवर्षी १२० तास म्हणजे एकूण २४० तास व दोन्ही वर्षांत मिळून एक सात दिवसीय निवासी शिबिर.
- २) प्रथम वर्ष रासेयो स्वयंसेवकांसाठी तासाची विभागणी-
  - २० तास उदबोधन सत्र (Orientation Programme)
  - २० तास महाविद्यालयस्तर उपक्रम
  - २० तास विद्यापीठाने पुढाकार घेतलेले उपक्रम
  - ६० तास वस्ती पातळीवरील दत्तक गाव येथे राबविण्यासाठी उपक्रम (कमीत कमी २ उपक्रम असावेत व उपक्रमांच्या तासांची मर्यादा कमीत कमी २० व जास्तीत जास्त ६० तास इतकी असावी)
- ३) द्वितीय वर्ष रासेयो स्वयंसेवकांसाठी तासांची विभागणी-
  - २० तास महाविद्यालय स्तरावरील कार्यक्रम/उजळणी
  - २० तास विद्यापीठाने पुढाकार घेतलेले उपक्रम
  - ८० तास वस्ती पातळीवरील दत्तक गाव/खेडे येथील उपक्रम
- ४) रासेयो स्वयंसेवकांकरीता उदबोधन सत्र अंतर्गत खालील उपक्रमांचा समावेश असावा.

- रासेया विषयी सर्वसाधारण उदबोधन (रासेयोचा इतिहास, रासेयो जडणघडण, रासेयो उद्दिष्टे, ध्येय याविषयी मार्गदर्शन)
- विशेष उपक्रमविषयीचे उदबोधन
- कौशल्यावर आधारीत उदबोधन
- विशेष शिबिरांसाठी उदबोधन

५) महाविद्यालयस्तर उपक्रम -

- सदर उपक्रम दरम्यान विद्यार्थ्यांना श्रमप्रतिष्ठा शिकविणारे उपक्रम राबविण्यात यावेत.
- महाविद्यालय परिसर विकसित करण्यासाठीचे उपक्रम- उदा. क्रिडांगण तयार करणे, वृक्षारोपन, उर्जा लेखा-जोखा (Energy Audit), पर्यावरण संवर्धन, वृक्षगणना, हटिंग हजार्ड (धोके शोध मोहिम) इत्यादी.

६) विद्यापीठाने पुढाकार घेवून योजलेले उपक्रम-

- उदा. समर्थ भारत अभियान, मुनीजन ग्राम अभियान, ऊर्जा संवर्धन, कन्यारत्न अभियान, रस्ता सुरक्षा अभियान, रासेयो प्रचार व प्रसार सप्ताह इत्यादी.
- विद्यापीठ सल्लागार समितीने सूचविलेल्या विशेष मोहिमा/उपक्रम

७) खेडे/दत्तकगाव पातळीवरील उपक्रम -

- स्वयंसेवकांना समाजामधील विविध प्रश्नांची जाणीव होणे व त्या संदर्भात उपक्रम राबविण्यासाठी जास्तीत जास्त तास वसती पातळीवरील उपक्रमांकरिता राखून ठेवण्यात आले आहे. सदर उपक्रमांमधून विद्यार्थी व व्यक्तीमध्ये एक सामाजिक बंध निर्माण होवून विद्यार्थ्यांना त्यांचे प्रश्न समजण्यास मदत होते व ते प्रश्न सोडविताना विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वास व व्यक्तिमत्व विकास घडण्यास मदत होईल असे उपक्रम राबविण्यात यावेत.
- सामाजिक स्वयंसेवी संस्थामार्फत वसतिपातळीवरील विविध प्रश्नांवर कार्यक्रम/उपक्रम उदा.वृद्धाश्रम, अनाथाश्रम, निवासी सामाजिक उपक्रम करणाऱ्या संस्था.

- ग्राम विकासाचे उपक्रम- उदा. साक्षरता, जल व माती व्यवस्थापन, शेती विषयक उपक्रम, आरोग्य, बालसंगोपन, बचत गट, रस्ते बांधणी किंवा दुरस्तीकरण.

८) शहरी भागातील उपक्रम-

- साक्षरता, वसतिविकास, स्वच्छता, नागरी, सुरक्षा, अनाथालये, सार्वजनिक इस्पितळे, लोकसंख्या शिक्षण, नशाबंदीउपक्रम, एडस् प्रतिबंधक उपक्रम इत्यादी कार्यक्रमांतून सहभाग.

९) राष्ट्रीय व नैसर्गिक/मानवनिर्मित आपत्ती व्यवस्थापनाचे उपक्रम.

- भूकंप, पूर, वादळ, अतिवृष्टी, दुष्काळ, गारपीठ, बॉम्बस्फोट इत्यादि नैसर्गिक व मानवनिर्मित आपत्ती व्यवस्थापन.

१०) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाचे दिवस व सप्ताह रासेयो अंतर्गत महाविद्यालयात साजरे करणे.

विशेष शिबिराची मार्गदर्शक तत्वे

विशेष शिबिर हा राष्ट्रीय सेवा योजनेचा आत्मा असल्यामुळे शिबिराचे नियोजन, आयोजन व यशस्वीरित्या पूर्तता हा अत्यंत महत्वाचा भाग आहे. शिबिर हा राष्ट्रीय सेवा योजनेचा अविभाज्य घटक आहे. या शिबिरात युवकांसाठी खूप चांगल्या प्रकारची संधी आहे. कारण यामध्ये विद्यार्थ्यांना एकत्र राहणे, एकमेकांच्या अनुभवाची देवाण-घेवाण करणे. सतत सामाजिक गोष्टींच्या चर्चेद्वारे विचार-विनिमय करणे, सामाजिक प्रश्नांची चर्चा करून ते प्रश्न, समस्या, अडचणी यावर उपाय शोधण्यासाठी प्रयत्न करणे. राष्ट्रीय सेवा योजनेत असलेल्या संख्येच्या ५० टक्के स्वयंसेवक विशेष शिबिरात सहभागी होतात व इतक्या मोठ्या प्रमाणात असणाऱ्या या युवकांच्या माध्यमातून फार मोठ्या प्रमाणात दर्जेदार व उत्कृष्ट असे काम उभे राहू शकते.

शिबिराचा उद्देश : विशेष शिबिर देशपातळीवरील विविध प्रगतीच्या दृष्टीने महत्वाचे असणाऱ्या विषयाचा गाव पातळीवर अवलंब होण्यासाठी केला जातो. आजपर्यंत विशेष शिबिराच्या माध्यमातून युवक व खेड्यांचा विकास “बलशाली भारतासाठी सृष्ट युवक”, “राष्ट्रीय एकात्मता व सामाजिक एकात्मता”, “साक्षरता व युवक”, “खेड्यांच्या पुर्न:बांधणीत युवकांचा सहभाग”, “निर्मल ग्राम स्वच्छता अभियान व युवक”, “शास्वत प्रगतीसाठी युवक”, यामध्ये सी.सी.टी.व्ही., पाणी व व्यवस्थापन व नियोजन, नापीक जमीन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण, बंधारे बांधणे, एडस् जनजागृती इत्यादि संकल्पना राबविल्या आहेत.

सन २०१४-१५ करिता "जल व्यवस्थापन" अशी केंद्रीय संकल्पना देण्यात येत आहे.

- शिबिरात जेवण हे साधे, रुचकर व स्वयंसेवकांच्या मदतीने बनविलेले असावे.
- दत्तक गावाच्या आवश्यकतेनुसार व लोकांच्या गरजेनुसार लोकांच्या सहभागातून उपक्रम राबवावेत.

शिबिरातील कार्यक्रम

१. शिबिरातील दिनचर्या ही ग्रामीण भागाशी मिळती-जुळती व स्वयंसेवकांच्या दृष्टीने हितकारक असावी. त्यामुळे शिबिरात शिस्त व सक्रिय सहभाग राहिल.
२. विशेष शिबिर हे ग्रामस्थांशी सुसंवाद व त्यांच्यामधून अनेकविध गोष्टींचा अभ्यास करण्यासाठी असावे.
३. श्रमदान, सांस्कृतिक, बौद्धिक कार्यक्रमांद्वारे स्वयंसेवक व ग्रामस्थांना एकत्रित आणण्याचा प्रयत्न असावा.
४. शासकीय/निमशासकीय/स्वयंसेवी/स्थानिक मंडळ/सामाजिक कार्य संस्था यांचा सहभाग घ्यावा.
५. शिबिर पूर्वतयारी म्हणून सहभागी होणाऱ्या स्वयंसेवकांच्या पालकांची बैठक आयोजित करावी.
६. प्राचार्य, सल्लागार समिती व विद्यापीठ कार्यक्रम समन्वयक यांच्यामध्ये समन्वयन साधणे.

राष्ट्रीय सेवा योजना वार्षिक उपक्रमांचे/विशेष दिवस/सप्ताह यांचे नियोजन

महिना	उपक्रम
जून	१. ५ जून- जागतिक पर्यावरण दिवस. २. कार्यक्रम अधिकारी नियोजन बैठक. ३. रा.से.यो.स्वयंसेवकाचे नोंदणी अर्ज व इतर आवश्यक माहिती. ४. आव्हान आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन.
जुलै	१. ११ जुलै -- जागतिक लोकसंख्या दिवस. २. १ ते ७ जुलै -- वन महोत्सव सप्ताह. ३. ८ ते १४ जुलै -- आंतरराष्ट्रीय साक्षरता सप्ताह.

	<p>४. विद्यार्थ्यांची रा.से.यो. उपक्रमात नोंदणी</p> <p>५. कार्यक्रम अधिकाऱ्यांसाठी प्रशिक्षण वर्ग.</p> <p>६. नियमित उपक्रमांचा आरंभ</p>
ऑगस्ट	<p>१. १५ ऑगस्ट -- स्वतंत्रता दिवस</p> <p>२. २० ऑगस्ट -- सदभावना दिवस</p> <p>३. रा.से.यो.मधील विद्यार्थ्यांची नोंदणी पूर्ण करणे.</p> <p>४. स्वयंसेवकांसाठी उद्बोधन सत्र.</p> <p>५. गटनिहाय उपक्रमांचे नियोजन.</p> <p>६. महाविद्यालयीन स्तरावर सल्लागार समितीचे गठन व बैठक</p> <p>७. नेतृत्वगुण विकास शिबिराचे आयोजन (पाच दिवसीय)</p> <p>८. दत्तक गाव निवड</p>
सप्टेंबर	<p>१. ११ सप्टेंबर -- आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस.</p> <p>२. १५ सप्टेंबर -- आंतरराष्ट्रीय शांतता दिवस.</p> <p>३. २४ सप्टेंबर -- रा. से. यो. दिवस.</p> <p>४. विद्यापीठाकडे स्वयंसेवक नोंदणी यादी पाठविणे.</p> <p>५. २४ सप्टेंबर ते २ ऑक्टोबर -- राष्ट्रीय सेवा योजना प्रचार व प्रसार सप्ताह साजरा करणे.</p> <p>६. दत्तक गाव निवड</p> <p>७. सात दिवसीय निवासी शिबिराचे नियोजन.</p> <p>८. अर्धवार्षिक अहवाल तयार करून विद्यापीठाकडे सादर करणे.</p> <p>९. नियमित कार्यक्रम व विशेष शिबिरासाठी अनुदानाचे प्रस्ताव विद्यापीठाकडे पाठविणे.</p> <p>१०. प्रजासत्ताक दिन संचलन व उत्कर्ष - सामाजिक व सांस्कृतिक महोत्सवासाठी स्वयंसेवकांची निवड .</p>
ऑक्टोबर	<p>१. १ ऑक्टोबर -- राष्ट्रीय रक्तदान दिवस.</p> <p>२. २ ऑक्टोबर -- गांधी जयंती/आंतरराष्ट्रीय अहिंसा दिवस.</p> <p>३. दिवाळी सुट्टी दरम्यान शिबिरांचे आयोजन.</p>

	<p>४. राज्यस्तरीय/पश्चिम विभागीय/साहसी क्रिडा/ युवा महोत्सव / मेगा शिबिर/ राष्ट्रीय एकात्मता शिबिर इत्यादीसाठी स्वयंसेवकांची निवड व प्रोत्साहित करणे.</p>
नोव्हेंबर	<p>१. १९ नोव्हेंबर -- राष्ट्रीय आदानप्रदान दिवस. २. १९ ते २५ नोव्हेंबर -- कौमी एकता सप्ताह. ३. कौमी एकता सप्ताह साजरा करणे. ४. हिवाळी शिबिर आयोजित करणे. ५. आयोजित हिवाळी शिबिरांचे लेखे सादर करणे. ६. अर्धवार्षिक कार्यमक्रम अधिकाऱ्यांची आढावा बैठक.</p>
डिसेंबर	<p>१. १ डिसेंबर -- जागतिक एडस् दिवस. २. १० डिसेंबर -- जागतिक मानव अधिकार दिवस. ३. जागतिक एडस् दिवस/सप्ताह मधील उपक्रमांचे आयोजन. ४. नाताळ सुट्टीतील विशेष शिबिरांचे आयोजन. ५. उत्कर्ष -- सामाजिक, सांस्कृतिक महोत्सवाचे आयोजन.</p>
जानेवारी	<p>१. १२ जानेवारी -- राष्ट्रीय युवा दिवस. २. २६ जानेवारी -- प्रजासत्ताक दिवस ३. ३० जानेवारी -- हुतात्मा दिवस. ४. १२ ते १९ जानेवारी -- राष्ट्रीय युवा सप्ताह. ५. तिमाही अहवाल पाठविणे. ६. राष्ट्रीय युवा महोत्सवामध्ये विद्यार्थ्यांनी सहभागी होण्यासाठी प्रोत्साहित करणे.</p>
फेब्रुवारी	<p>१. १० गुण/१२० तास उपक्रमांची पडताळणी सत्र व १२० तास पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यांची यादी आणि अहवाल सादर करणे. २. २४० तास व शिबिरांचे प्रमाणपत्रासाठी यादी सादर करणे. ३. इंदिरा गांधी राष्ट्रीय व राज्यस्तरीय पुरस्कारासाठी एकक/कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवकांचे प्रस्ताव पाठविणे. ४. नियमित कार्यक्रम व विशेष शिबिरांचे परिश्रित लेखांचे सादरीकरण. ५. कार्यक्रम अधिकाऱ्यांचा मुल्यमापन सत्रांचे आयोजन.</p>

मार्च	१. ८ मार्च -- आंतरराष्ट्रीय महिला दिवस. २. १० गुणांसाठी प्रमाणित याद्या परीक्षा विभागाकडे सादरीकरण. ३. अपरिहार्य कारणांमुळे परिक्षित लेखे सादर न करणाऱ्या महाविद्यालयांना लेखे सादर करण्याची अंतिम मुदत. ४. सल्लागार समितीची बैठक.
एप्रिल	१. ७ एप्रिल -- जागतिक आरोग्य दिवस. २. ग्रीष्मकालीन ((Theme/Base) शिबिरांचे आयोजन.
मे	१. २१ मे -- आंतकवाद विरोधी दिवस. २. ३१ मे --जागतिक धूम्रपान विरोधी दिवस. ३. राज्यस्तरीय आव्हान आपत्ती व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबिरांकरिता विद्यार्थ्यांची निवड प्रक्रिया. ४. रा.से.यो.मधील वित्तीय वर्षातील स्वयंसेवकांसाठी प्रोत्साहनपर विशेष उपक्रम.

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या उपक्रमाची योग्यरितीने अंमलबजावणी व्हावी. यासाठी ही नियमावली तयार करण्यात आली असून ही सर्व मार्गदर्शक तत्वे आहेत. या आधारावर उपक्रम राबविले जावेत या दृष्टीने ही नियमावली तयार करण्याचा राज्य शासनाने निर्णय घेतलेला आहे.

सादर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०९०६१६४२०२३००८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Atul Hansra
Salunkhe**

Digitally signed by Atul Hansra Salunkhe
DN: c=IN, o=Government of Maharashtra,
ou=Higher & Technical Education,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
cn=Atul Hansra Salunkhe
Date: 2014.09.06 16:40:51 +05'30'

(डॉ. अतुल सालुंके)

राज्य संपर्क अधिकारी/ विशेष कार्य अधिकारी.

प्रत,

१) मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- २) मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा.राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा.प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) संचालक, उच्च शिक्षण, पुणे
- ६) संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, मुंबई
- ७) शिक्षण संचालक, शालेय शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ८) संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई.
- ९) सर्व विद्यापीठांचे कुलगुरु/कुलसचिव.
- १०) कार्यक्रम सल्लागार, राष्ट्रीय सेवा योजना, भारत सरकार, मनुष्यबळ विकास मंत्रालय, युवक कार्य व क्रिडा विभाग, शास्त्री भवन, नवी दिल्ली.
- ११) संचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई. (दूरदर्शन, आकाशवाणी, वृत्तपत्रे इत्यादींच्या माध्यमाद्वारे यथोचित प्रसिध्दी देण्यासाठी)
- १२) सहाय्यक कार्यक्रम सल्लागार, राष्ट्रीय सेवा योजना, विभागीय केंद्र, पुणे.
- १३) कार्यक्रम समन्वयक, राष्ट्रीय सेवा योजना, सर्व विद्यापीठे.
- १४) पुरस्कार निवड समितीचे सदस्य.
- १५) पुरस्कार प्राप्त कार्यक्रम अधिकारी व त्यांच्या महाविद्यालयांचे प्राचार्य
- १६) पुरस्कार प्राप्त विद्यार्थी
- १७) निवडनस्ती, साशि-७